

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma : 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma : 41-24)

TARTALOM: Adatok a papnevelés történetéhez a munkácsi egyházmegyében: **Zsatkovics Kálmán.** — Élet: **Lampért Géza.** — A világitás: **ifj. báró Szentkereszti Zsigmond.** — Szénpor: **Szamolányi Gyula.** — Az orosz Riviera VII.: **Csudáky Bertalan.** — Irodalom és művészet: **Ör.** — Rákóczi-zászló és a rutén elnevezés: **Spectator.** — Tarlott tájon...: **Szendről Holozsnay Cyrill.** — Az idegbeteg társadalom. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról.

Adatok a papnevelés történetéhez a munkácsi egyházmegyében.

Irta: **Zsatkovics Kálmán.**

Munkács-egyházmegye történelmében a papnevelést illetően három korszakot lehet átlagosan megkülönböztetni. Az első korszak 1679-ig, a másik 1776-ig, a harmadik pedig a mai napig tart. Én az első két korszak papneveléséhez kívánok csak az alábbiakban néhány adattal hozzájárulni abban a reményben, hogy az, aki egykoron meg fogja írni a papnevelés részletes és pragmatikus történelmét a papnevelésnek a munkácsi egyházmegyében, talán némi hasznát fogja vehetni az én sovány adataimnak is.

Az első korszakban szó sem lehet a mai értelemben vett papnevelésről, mivel e korszakban a Munkács-egyházmegye nem rendelkezett nemcsak papnöveldevel, de még elemi iskolákkal sem. Ez okból aztán azok, akik az egyház szolgálatába óhajtottak lépni, vagy az akkori nagyszámú zárdákban, vagy pedig egyes képzetlenebb falusi papoknál szerezték meg azon ismereteket, amiket abban a korban a fölszentelendőktől megköveteltek. A jelöltek szellemi képességétől függött aztán, hogy mennyi idő alatt szerezték meg a kellő ismereteket, melyek az ó-szláv szöveg olvasásán, a katekizmuson és biblián, valamint a szent szertartások végzésén kívül alig állott másból.

Természetes dolog, hogy a jobb módú szülők gyermekei saját költségükön éltek a tanulmányi idő alatt a zárdában, míg a szegényebbeknek ellátásukért meg kellett testi munkával szolgálni. Mivel pedig ebben a korban — a keleti egyház kánonjogának megfelelőleg — senkit sem szenteltek föl pappá 30 éves kora előtt, világos, hogy nem gyerek, hanem felnőtt, sőt rendszerint már nős emberek voltak, akik e tanulmányaik végét a zárdába mentek. Ebből aztán megérthetjük azt is, miért voltak nemcsak a püspökök — az egy Rahoveczky Method (1683–1689)¹ kivételével, — hanem az összes dignitáriusok is e korban a szerzetes papság sorából választva, míg a világi papból egy protópópánál (esperes) nagyobb méltóság nem lehetett.

A második korszak akkor vette kezdetét, amikor De Camelis püspök, illetve apostoli vikárius (1689–1706) kérésére megengedte Kollonics Lipót primás, hogy a néhai Fakó Jakab pécsi kanonok alapítványán 3 Munkács-egyházmegyei ifjú vétessék be² a nagyszombati papnövel-

débe, kiktől azonban már megfelelő előkészültséget is követeltek.

De nemcsak ez a 3 alapítványos ifjú végezte be theologiai tanulmányait Nagy-Szombatban, hanem az ambiciózusabb ifjak közül mások is, kik természetesen vagy a saját költségükön tartották ott fönn magukat, vagy pedig a papnöveldeben való kiszolgálással keresték meg a mindennapit. Ez utóbbi esetre a legekleatásabb példa a Bradács János püspök (1707–1772) példája, ki mint creditarius végezte Nagy-Szombatban tanulmányait.³

A szeptesi parochiák lévén legközelebb Nagy-Szombathoz és a Szepességen lévén a legtöbb középiskola is, természetes, hogy Nagy-Szombaiba éppen a Szepességből került a legtöbb ifjú és hogy ez a magyarázata annak a feltűnő körülménynek, hogy e korszakban, sőt még azon túl is jóval az egyházmegye püspökei és legelőkelőbb férfiai, elenyésző csekély kivétellel, a Szepességből kerültek ki.

A Nagy-Szombatban tanuló papjelöltek, ha nem alapítványi helyen voltak, egy-két évi tanulás után fölszenteltették magukat és mint fölszentelt papok folytatták tanulmányaikat, mivel a római szék engedélyéből szabad lévén nekik latin szertartás szerint misézni, a beszolgált mise-stipendiumokból fentarhatták könnyebben magukat. Elég legyen erre nézve is Bradács Jánost említeni föl.⁴

A második lépést a rendszeres papneveléshez Olsavszky Manó püspök (1747–1767) tette meg általa, hogy 1747-ben megnyitotta a munkácsi papnevelő iskolát, melyet azonban más alkalommal óhajtok megismertetni részletesen.⁵

A harmadik lépés ez irányban Eszterházy Károly gróf egri püspöktől eredt kinek előterjesztése folytán Mária Terézia királynő 1754. július 8-án kelt rendeletével 1200 frtot utalványozott arra a célra, hogy ez összegből évenként 6 munkács-egyházmegyei növendék tartassék az egri papnöveldeben.⁶

Lesz alkalmam talán részletesen is elmondani majd az egri papnöveldeben tanult ifjak egyik legkiválóbbjának följegyzései alapján, minő volt e tanulás hatása az ott megfordult növendékekre.

A rendszeres papnevelést kívánta szolgálni e korszakban végül az a papképző iskola is, mely az oláh-ajkúak részére lett 1767-ben föllállítva s mely Joáskó nevű tanítójával együtt egy időben Turczra lett áthelyezve.⁷

¹ Lucskay »Historia Carpatho-Ruthenorum. IV. 117.

² Lucskay i. m. 220.

³ Lucskay i. m. 37.

⁴ U. o. 245.

⁵ Lucskay i. m. 222.

¹ Duliskovics »Isztovicseszky Cserh» II. 72.

² Duliskovics i. m. III. 1.

Míg az első korszakban a papjelöltek csak a görög-szertartású zárdákat keresték volt föl a kellő ismeretek elsajátítása céljából, addig a második korszakban már fölkeresték a nevesebb vidéki latin szertartású zárdákat is, első sorban pedig a sztiropkói Ferencz-rendi zárdát, hol ez időben a theologia mellett a bölcsészetnek is igen kiváló oktatói voltak.¹

De hogy a kiválóbb tehetségű és magasabb becs-vágyú ifjak e korban mily messze eső helyeket kerestek föl tanulmányaik bővítése céljából, onnan láthatjuk, hogy pl. Petkovszky János 1714-ben a bécsi Pázmáneumban, Zselezni Pál 1760-ban Rómában tanulják a theológiát, míg Bradács Mihály, ki mint káptalani helynök és fölszientelt püspök 1814-ben hait el, mielőtt nagyszombati klerikus lett volna, elvégezte Bécsben a jogi tanfolyamot.²

Itt jegyzem meg, hogy 1758-ban azt a fölszólítást kapta volt Olsavszky püspök Rómából, hogy küldjön növendékeket a szt. Athanas-ról nevezelt intézetbe, mely fölszólításnak azonban Olsavszky — jelentkezők hiányában — nem tehetett eleget.³ De a kiválóbb tehetségű ifjak nemcsak rendszeres theologiai oktatásban kívántak részesülni, hanem az volt a főrekvésük, hogy a magasabb tudományos grádusokat is elnyerhessék. Ezek közül példa képen elég legény megemlítenem Olsavszky Simon püspököt (1708–1739), ki a filozófia doktora és a theologia baccalaureusa. Olsavszky Manó püspök, ki a filozófia doktora. Rossi György, ki 1791-ben a kánonjog és Deskó György, ki 1744-ben a filozófia doktora lett.⁴

¹ Lucskay i. m. 237.

² U. o. 224.

³ Lucskay i. m. 245.

⁴ U. o. 207.

**Tisztelettel kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek negyed-
évre szóló előfizetése e hó elején lejárt, szíveskedjenek azt
— a lap akadálytalan küldése érdekében mielőbb megújítani.**

Élet.

*Van úgy, hogy ketten együtt vannak váltig,
Szorítva, kényszerítve —
S begombolóznak egymás előtt állig,
Szív sohse lát a szívbe.*

*Úgy érezik: hogy idegenek végkép,
Élválni még se tudnak.
— Hordják menyország festett, hazug képét
S végül — pokolba jutnak...*

*Van úgy, hogy ketten összetalálkoznak
Véletlen, akaratlan —
Szemeik titkon összesugároznak
Az első pillanatban.*

*Úgy érezik: hogy régi ösmerősök,
S egymásé nem lehetnek.
— Így lesznek sokan véres dráma-hősök,
Mások — némán szenvednek...*

Lampérth Géza.

A világítás.

Irta: **ifj. báró Szentkereszti Zsigmond.**

A kultúra növekedése fokozott igények elé állítja az embert, úgy a szellemi, mint egyéb munkásság terén és ezzel maga után vonja a világítás kifejlesztésének szükségét is.

A rómaiak korában és még azután is sokáig a pislogó olajmécs és a szurokfáklya voltak az egyedüli világító eszközök.

Mily más képet mutat a mécses, vagy halvány sárga fényű lámpa mellett dolgozó középkori tudós szobája és a villamos lámpáktól nappali fényvel elárasztott modern mérnök irodája, ahol az estét nappallá varázsolva, dolgozik a technika az emberi jólét emelésén.

Eleinte csak a szellemi munkatartam meghosszabbítását tette lehetővé a világítás, majd azután a gyárüzemet is meghosszabbítja és ma már a gyárakban szinte éjjel-nappal folyik a munka.

De kilép a modern világítás az utcára is és füstölő fáklyák és olajlámpák helyett az ivilámpa szórja vakító fényét az utcákra és terekre. A közlekedés, az üzleti élet a késő esti órákig tart, sőt belenyúlik az éjjelebe.

Vakító fényt szórnak a mostani lámpák, de a fejlődés javarésze s a világítás tetemes olcsóbbodása még igazán csak ezután várható.

Most még csak a gazdagabb osztály részéről a villamos világítás áldásaiban, de a villamos fény ára tízedrészerre, sőt alább is le fog szállani és villamos lámpák fognak világítani a pinczelakásokban, sőt a városokhoz közelebb levő falusi házakban is. A villamos világítás mostani drágaságának az a nagy erőpazarlás az oka, amelylyel ennek előállítására jár, hisz a villamos áramnak alig 3–5 százaléka válik csak fényvé, de a technika mostani rohamos haladása itt is nyomot fog hagyni, gazdaságosabb lámpák előállítására most a technikusok főtevése.

A régiek olajmécsese lassankint lámpává tökéletesedett, amelynek lángja a lámpaüveg alkalmazásával magasabb hőfokúvá és így intenzívebb fényvé vált az erősebb és egyformább légáramlat folytán éppen úgy, mint ahogyan a kályha tüzeit is ileszti a magas kémény.

Nagy lépéssel vitték előre a világítás fejlődését a petróleum-lámpák, amelyek folytonosan tökéletesedve, még ma, a gáz- és villamos világítás korában is jelentős tért foglalnak el.

Ujabbban a gáz- és villamossághoz versenytársul az acetylen járult, amelynek robbanékonyágától épügy félték egy darabig, mint annak idején a petróleumétól.

Az acetylennek igen szép fehér, a nap fényéhez közelálló fénye van, de tisztátalan állapotban, sőt még tisztított állapotban is kis mértékben igen kellemetlen szagú égési termékeket fejleszt (ammoniak, kénhidrogén és egy hagymaszagú phosphorhidrogénvegyület).

Nagyobb hátránya, hogy nagy tartályt és fejlesztőkészüléket igényel, ami fölülte korlátozza alkalmazhatóságát. Azonban műhelyekben, utcái árások szívesen alkalmazzák szép fénye és főleg olcsósága miatt.

Az acetylennek sem komprimálása, sem oldása nem sikerült. A komprimált acetylen nagyon robbanékony, az acetylen oldószere, az acetone pedig könnyen meggyulad és már 50 százaléknál forr.

A petróleumot és szeszt is iparkodtak a gázzal és villamossággal versenyképessé tenni számos igen komprimált szerkezettel, amelyek azonban már nem vezettek lényeges javulásra és így, különösen, ha a villamos világítás költségei alább szállnak, a petróleum órai még vannak számlálva.

A gázvilágítás az Auer-féle lámpákkal lépett újból előtérbe és most a villamossággal is versenyez, azonban a villamosságnak határozottan nagyobb jövője van.

A mostani villamos izzólámpák a villamos áram azon tulajdonságán alapulnak, hogy az áram vezetőjét fölmelegíti; a nagy ellenállású, azaz vékony helyeken a vezető izzásba jöhet, sőt el is éghet, ha szabad levegőn történt az izzás.

Hogy az elégetést kerüljék, a lehetőségig légritkított térben, az ú. n. villamos körtékben izzítják a testet. Az Edison által föltalált és most legjobban elterjedt lámpában gondosan praeparált szénfonál izzik. Mivel az ilyen lámpák nem gazdaságosak, azaz nagy erőpazarlással világítanak, egyre újabb anyagokat alkalmaznak. Így Auer tanár az osmiumot használta föl lámpájánál és ez már

ugyanazon fényt fél olyan költséggel állítja elő, mint a régiek.

Hátránya, hogy a lámpa maga drága, csak lefelé éghet és kényes a rázkódásokkal szemben, ami nagyon szűk korlátokat szab alkalmazhatóságának és kizárja a díszítési motívumokból, amelyekre pedig az Edison-lámpa a lehető legalkalmasabb. Azonkívül a rendes feszültségű áramkörben egyszerre többet kell égetnünk, de ez csillár-nál üzletekben stb. nem is hátrány.

A Siemens és Halske tantaliumlámpái már egyenként is használhatók.

Ugy az osmium, mint a tantalium, drága fémek, előbbinek 9600, utóbbinak 18.000 korona kilogrammja, de mivel 1 kilogramm tantalium 45.000 lámpához elég, egy lámpára kevés esik.

Nagyobb termek, utcák és terek világítására az ívlámpát használják újabban sok és más rendszerű izzólámpával együtt.

Mint az izzólámpánál, úgy itt is a világítási költségek csökkentése várható, mert kisebb erőpazarlással lesz a villamos fény előállítva. Hiszen a phosphorescáló állapot sokkal kisebb energia felhasználással dolgoznak.

Curiosumképpen érdemes megemlíteni, hogy egy phosphorescáló baktériumtenyésztéssel is lehet annyira világítani, hogy a tenyésztet tartalmazó légmentes üveg-gömb fényénél olvasni is lehet és ez adja tulajdonképpen a technikai szempontból ideális fényt, mert nem hő közvetítésével áll elő és kis energiavesztéssel jár.

Nagy út van a koppanós gyertyától a villamos lámpáig, de ki tudja, hogy mit rejt még a jövő? Lehet, hogy mint az eddigi világítások, úgy egyszer a villamosság is a múlté lesz és újat, jobbat terem a csodálatos rohamossággal fejlődő technika.

Szénpor.

Nagyok útja.

A napot sokszor gáncsall illetik,
Hol túlmeleg, hol túlhideg nekik.
De fenségében mosolyog a nap
S a maga útján csak tovább halad.

Közös sors.

Egy a végzet selymen, pitykegombon:
Találkoznak künn a szemétdombon.

Foltok.

Apró hibára hűnyj szemet,
Nem ront az igaz érdemet.
A napban is lesz foltokat,
Pedig minden fény ott fakad.

Pókhálószálak.

Mikor a szívek vágya gyül,
Arany pók jó látatlanul
És fon közéjük finom fonalat.
A két szív könnyen rátalál,
Szép, csillogó a kis fonál,
Csak az a kár, hogy könnyen elszakad.

Szomolányi Gyula.

Az orosz Riviera.

Írta: Csudáky Bertalan.

VII.

Puskin, Lermontov és Csajkovszkij mesebirodalmában járok. A napkeleti tájak virágillatos tündérvilágát *Livádia* nyitja meg. Ragyogó kastélyok, művészi parkok, a tenger hízelgő habjai, sziklás partok, csobogó vízesések, a szerelem, a költészet, a hiúság és fényűzés káprázatos otthonává varázsolják ezt a vidéket. Itt van a cári családnak pompás palotája. A természeti szépségekben s a kerítészet művészetében ez a hely pompázik a legfényesebben. Az uralkodás nehéz gondjait szinte hagyomány-szerűen ebben a pazar fényűzésű palotában szokák kipihenni a czárok. A krimi partok bájos partvidékein minden lépés egy újabb gyönyörűség forrása. Apró, festői tatárházak illeszkednek a gazdag művészettel és izléssel készült nyaralók tömkelegébe. Sejtelmes várakozásunkban sohasem

csalódunk. Szüntelenül érezzük azt a finom fokozódást és változatosságot, melyet a nagy, az örökszép természet és az emberi kéz művészete teremtett. Közelségben van az *Alupkai Voronczof* herceg tündéri szép palotája és parkja. A nagy-szerűségben talán semmivel sem lehet összehasonlíttani ezt a *mór* stílusban épített kastélyt. Pompás terraszok, a kilátás élvezésére csábító erkélyek, mesészép csarnokok, a tenger tükreig vezető márványlépcsők, melyekről hatalmas oroszlánok, mint valami mesebeli szárnyetegek, me-rengve bámészkodnak a messze végtelenbe. A festői háttér elragadó hangulata, a park délies bája s különösen a sugártermetű cyprusok gyöngéd komolysága, a klasszikus idők szemlére emlékeztetnek.

Sétáljunk végig a kígyózó utakon, a repkényvel befutott sziklák, illatos rózsalugasok s cyprusok között, állapodjunk meg a csobogó vízeséseknél, fecsegő patakoknál, misztikus barlangok előtt s végre elérjük az *Ai-Petri* tekintélyes magasságú sziklát, mely szigorú komolysággal virraszt e földi paradicsom fölött. És ekkor önkénytelenül megszólal szívünkben a titokzatos hang, hogy mindaz, amit az ember a földön kívánhat, itt van egybehalmozva!... De megmozdul bennünk a kételkedés sötét szelleme is s így szól: Hiú és botor álmokép minden földi gyönyörűség! Egyetlen fuvallatra eltűnik, mint a millió színben tündöklő szappanbuborék... E csodás hely zenés, beszédes és gyönyörködtető hangulatába egy mélyen lehangoló kép vegyül. A gyönyörködni tudó emberek boldogsága és gyönyörűsége volt hajdan a híres oreandai kastély is, vagyont, fáradságot és művészetet pazarolt rá *Nikolajevics Kostantin* nagyherceg s most, amint mámorban úszva nézem e szép helyeket, lelkembe a mulandóság keserű érzése lopózik. A szomorú romok még sejtetik velünk annak nagyszerűségét. Oreanda egykori büszkesége volt ez a kastély, melyre milliókat költött a művészetért rajongó nagyherceg, de jött a természet romboló eleme — a tűz s az orosz Riviera szegényebb lett egy bámulatraméltó műalkotással. A klasszikus stílusú kastély festői romjai még ma is megihletik a költőt, a képrőt — álmódzásra készítik a művészelvek ezreit.

De bármily lehangoltan távozzunk is a mulandó boldogság e komor színteréről, a Krimi félsziget vonzó helyei egyetlen fordulattal újra a költészet színes légkörébe ragadják lelkünket. Mert végig szép az egész Krimi part. Forosztól-Gurzufig valóságos paradicsom. A merengésre, a költészetre és álmódzásra hajló lelkek világa — mondja Puskin. A természet üde szépségeibe harmonikusán vegyül a história és a hagyományok emléke is. Nem a képzelet fantasztikus álmoláltatásai, hanem a rég letűnt idők, fajok igazi értékes emlékei teszik színessé ezt a vidéket. Itt állok egy ősi haranglábnál. Csendes áhítattal árad felém, amint megpillantom. Gazdag lombsátorba illesztett harangláb. Hogy jött létre, kinek a gondolata, kinek az eszméje — nem tudni, csak annyit, hogy emlék a régi időkől, melyet bizonyára nem a barbár korok ihlete teremtett. Sajátos érzés, sajátos gondolat, a templomok illatos tömjénfüstje, a szent szolozsmára szólító hangok ünnepi zsongása egybeforrasztva jelentkezik ebben az egyszerű, de érdekes emlékekben, az örökszép természet költészetével.

A bájos krimi tájak minden talpalatnyi helye át van szöve a legendás idők emlékeinek aranszálaival. *Livádia*, *Alupka Oreanda*, vagy az örök tavaszt hirdető *Gurzuf* szinte kifoghatatlanok a meglepetésekben. Nem ok nélkül keresik föl ezeket a helyeket az orosz birodalom arisztokratái, művészei és költői. Annyi ihlet, annyi érzés, annyi gondolat kevés helyen vár a múzsák kegyeltjeire, mint itt. A gornij-klub bizonyos scenikai fokozódással állítja össze programját. Nem üzleti fogások ezek, amint egyesek tévesen hiszik és mondják, hanem a vidék szépségeinek és

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

nevezetességeinek esztétikailag fölsimert értékeléséről tesz tanúságot az a vezetés, melylyel az idegent végigkalkulozják a tenger mellék érdekese helyein. Gurzufnál vagyunk már. Ez a csodaszép fekvésű tatárfa napról-napra látogatottabb furdóhely lesz. A tengerbe siető komor képű *Aju-Dagh* (a Medve-hegy) adja meg ennek a helynek a festőösséget. A *Demir*-kapu egy kiszögellő bizzar szikla-óriását, melyet a tatárlegenda szerint Allah parancsára a megátkozott dervisek lelkei hurcoltak Gurzuf elé — ezen merengett számkivetésében naphosszat az oroszok legnagyobb költője, Puskin. A ragyogó tejútról s a végtelen vizek mormolásából itt szívta magába az ihletet, hogy aztán elzenghesse azokat a bájos poémákat, melyek halhatatlanná tették.

Alupkával vagy a regényes fekvésű Gurzufal buja déli növényzet gazdagságát tekintve, a Krími félsziget egyetlen üdülőhelye sem állja ki a versenyt. Amazokban az emberi kéz pazar művészetét csodáljuk, ezekben a természeti szép közvetlen és lebilincselő gyönyörét élvezük. És ha valaki azt találná kérdezni, hogy a Keletnek eme kis paradicsomkertjében, melyik a gyönyör fája — válaszul ott áll az örözöld cziprus, mely megadja a krími partok vonzó karakterét. A cziprus piramisszerű lombzatával elüt minden más fátlól. Komoly és méltóságos, különösen akkor, ha ragyogó tiszta égboltozatra rajzolódik karsú termete. Szép a kék ég hátterében és misztikusan varázsos a sziklás gurzufi partokon a zöldes tenger tükörében. Szíve, lelke a déli tájképnek. Betetőzi a színes és változatos flóra pompáját s méltóságot kölcsönöz környezetének. A napkeleti tájak cziprusa üdőbb, mint más vidéken élő testvérei. Árnyékában nyugodtabban alusszák álmaikat a halottak, — mondja az orosz közmondás, — *«mert a mi a krími cziprusok alá van temetve, az meg van őrizve örökre!...»*

A verőfényes partvidék végállomása a hegykoszorúta szép *Gurzuf*. Amíg a császár nagy birodalmában oda-fönt valahol a hómezők fagyos torlaszai között vutkival vagy halzsírral kocintgatnak egymás egészségére a nyakig prémezett muzsikok, addig idelent a délvidek rózsáligeteiben tüzes massandrai vagy zamatos gurzufi bor mellett örülnek az életnek. A Krími tündérvölgy szépségeit a gurzufi nimfa parkja zárja le. A beszédes lombok alatt egy gyönyörű szökőkút áll, közepén egy klasztrikus szépségű nimfával. Innen nyerte elnevezését is ez a regényes park. A szökőkút édes-pajkos csobogása kiegészíti és betetőzi a krími partok romantikáját. A boldog ifjúság verőfénye és az örök tavasz hangulata lengi át a gurzufi parkot. Csábító bájjal ott ül merengve a hófehér márványból faragott klasztrikus szépségű nimfa s gyönyörzomjában szívja a langy rózsáillatos levegőt.

Nincs tökéletesebb élvezet, mondják az orosz írók és zeneköltők, mint a gurzufi cziprus-erdőben átélvezni a lenyugvó nap utolsó biborsugarait s a krími sziklás partokról végigálmolni a Fekete-tenger egy holdas éjszakáját. Elhagyom a gomij-klub kocsját, elhagyok mindenkit... Kiszetek a tengerpart sziklái közé, megállapodom Puskin szirtjén s a holdas éj édes mámorában még egyszer átélem a krími tájak színes romantikáját.

Halk szellő suttog az Aju-Dagh felől. Könnyű szárnyán lány melódiákat hoz a tenger felé. Sápát ezüstös köntösében feljön a hold s halovány áttetsző fátyolt borít a szenderegő partokra. Regék, legendák kelnek szárnyra s a végtelen vizek fölött Bachesiszeráj keleti tünderei lebegnek. S e csodaszép est, sehol sem szebb és részletesebb, mint a krími partok édenkertjében, a mesés Kelet bájos nyaralótelepein.

(Folytatjuk.)

Akadémia. A Magyar Tudományos Akadémia hétfői ülésén, melyen *Thaly* Kálmán elnökölt. *Berzeviczy* Albert olvasta föl «*Beatrix királynő. Mátyás felesége, gyermek- és leányévei*» című történelmi tanulmányát. A bemutatott dolgozat egy nagyobb monografia bevezető része, mely a «Magyar Történelmi Életrajzok»-ban fog megjelenni.

Petőfi-Társaság. A Petőfi-Társaság legutóbbi ülését, az ő nagy és lelkes közönsége jelenlétében, a nemrég elhunyt kitűnő publicista és író, *Bekesics* Gusztáv emlékeztetere szentelte. A társaság egyik tagja, *Ferenzy* József olvasott föl nagy szeretettel és mélyreható tanulmányal megírt emlékbeszédét «Egy rajongó magyarról» czímmel. Az ülés megnyitása után ugyancsak egy elhunyt író, a társaság volt rendes tagját, *Temérdeket* (Jeszenszky Danó) parentálta el meleg szavakkal *Herczeg* Ferencz elnök, *Pap* Zoltán, *Sas* Ede vendégeknek egy sikerült szatirikus versét olvasta föl, majd a Petőfi-Társaság egyik legöregebb tagja, az ősz *Csengey* Gusztáv lépett a fölolvasó asztalhoz s «*Bűvös süveg*» című nagyobb költői elbeszélésének egy részletét adta elő, melyben az asszonyok három fajtáját rajzolja poétikus színekkel. A veterán poétát, aki vidéki magányából csak nagyritkán jelenik meg a nyilvánosság előtt, melegen, szeretettel ünnepelte a közönség. A program utolsó pontja *Prém* József «*Arvalányhaj*» című idillikus elbeszélés volt, melyet a szerző helyett *Lampérth* Géza olvasott föl élénk tetszés mellett. A fölolvasást követő zárt ülésen kegyeletes határozatot hozott a társaság. *Herczeg* Ferencz elnök indítványára elhatározták a társaság tagjai, hogy folyó hó 24-én Kassára zárandokolnak Rákóczi sírjához s a nagy fejedelem koporsójára leteszik a Petőfi társaság hódolatának koszorúját.

Gyöngyössy-Társaság. Ungváron — mint értesülünk — legközelebb irodalmi társaság alakult, mely *Gyöngyössy* Istvánnak. Gömörvármegye hajdan való lantos alispánjának s a «*Murányi Vénus*» zengzetes szavú énekesének nevét vette föl. A társaság, melynek elnöke *Romanecz* Mihály főgimnáziumi igazgató, jegyzője *Nagy* József dr. szolgabíró már ez évben megkezdte fölolvasó üléseinek sorozatát több országos nevű író közreműködésével. Szép céljainak elérésében sok sikert kívánunk az új társaságnak.

Rákóczi életrajza francziául. Chélard Raoul könyvén kívül, melyről már említést tettünk, még egy franczia nyelvű életrajz jelent meg II. Rákóczi Ferenczről Párisban. Ennek a könyvnek az írója *Bertha* Sándor, Párisban élő író társunk, akinek lelkesen megírt művét «*François Rákóczi Esquisse biographique*» czímmel H. le Sondier párisi könyvkiadó adta ki. Ára 1 korona.

Új Heine-fordítások. A nagy német lírikus, a «muzsák e rakoncátlan kedvencét» sokan próbálták már magyarra fordítani. Jóformán minden valamire való műfordítónk és a legtöbb poétánk is fordított Heine-dalokat több-kevesebb sikerrel. Inkább kevesebbel, mert a genialis német s valójában gall-szellemű poéta lehelletfinom ötleteit, hangulatait nagyon bajos úgy visszaadni, hogy az eredeti bájjal le ne koptassa a fordító munkája. A gyűjteményes fordítások között alig is van több számbavehető, mint *Endrődi* Sándor által a «Dalok könyve». Most *Pásztői* (Dr. Plattly Adorján) fordított le egy kis kötetre való Heine-verset, nemcsak a dalok könyvéből, hanem a románcszerű és elbeszélő versekből is. *Pásztői* maga is poéta-ember, aki vidéki magányában, valahol az erdői Mátra alján, régóta pöngélt egyszerű lantján kedves, megleghangulatú, magyaros lelkű verseit, melyek régebben sűrűn jelentek meg a Vasárnapi Ujságban. Emellett sokat és nagy szeretettel foglalkozott Heine-vel, fordította dalait, melyek most kötetre szaporodván, nyilvánosságra kerültek. Heinét ugyan leggyümölcsözőbb dolog az eredeti mivoltában olvasni, de aki magyar nyelven akar hozzáférközni, annak jó szolgálatot tesz *Pásztői* könyve. A fordító derekasan megbirkózott a maga elé tűzött nehéz feladattal. Költői érzékével megérezte az eredeti versek finom hangulatait, belső szépségeit s első sorban azokat igyekezett visszaadni, még a külső forma rovására is. A mintegy száz darab fordítást magában foglaló és Heine arcképével

diszített csinos könyvecske 2 koronáért kapható. Muta-
toul közöljük belőle a következő két dalt:

I.

Ködös ősz van, hideg álmok
Lengnek völgyön, halmokon:
A fák vihar-tépe állnak
Kísértetes kopaszon.

Némán, búsan csak egyetlen
Egy fa néz s van lombja még —
És harmatos könnyel telten
Meg-megrázza zöld fejét.

Mint a vadon, szívem olyan —
És a fa, mely nyári zöld:
Képed, melyet látok ottan
Hón szeretted drága hölgy.

II.

Ott künn bár hó tornyosúljon,
Düljön a jég, vihar düljön
Nekiesve ablakomnak —
Vége van már bánatomnak:
Mert szívemben ragyog az
Ő arca és a tavasz!

A Ferencz József-jubileumi díjak. Budapest székes-
főváros tanácsa pályázatot hirdet a millenium emlékére
alapított jubiláris alapítványból a következő díjakra: egy
4000 koronás *festőművészeti*-, több 1000—3000 koronás
kereskedelmi- és több 600 koronás *ipari* alapítványi díjakra.
A kik a díjakra igényt tartanak, kérvényüket az alapító
okiratban kikötött föltételeket igazoló hiteles okmányaikkal
fölszerelve, legkésőbb folyó évi november hó 19-éig —
a hivatalos órák alatt — nyújtják be a tanács segédhiva-
talához (Központi városához I. emelet, 107. szám). A pályá-
zat föltételei ezek:

A festőművészeti szakra: 1. Az alapítványi díj 4000
(négyezer) korona értékben. 2. Ez a díj 40 évesnél fiatal-
abb olyan festők jutalmazására való, akik művészi
képeségüknek, önálló becsü alkotásokra való hivatottsá-
guknak már kétségtelen jeleit adták és művészi tanulmá-
nyaikat külföldön akarják kiegészíteni. 3. A 4000 (négy-
ezer) korona díjat ugyanaz a művész csak egy évre kapha-
ja. 4. A székesfőváros tanácsához benyújtandó pályá-
művek lehetnek kész festmények és vázlatok. A pályázók
tárgyukat szabadon választják.

A kereskedelmi szakra: 1. A kereskedelmi és ipari
célokra fönttartott évi 6000 koronának fele, vagyis 3000
korona kereskedelmi ösztöndíjra, illetőleg utazási segedel-
mekre fordítandó. 2. A 3000 koronából olyan 30 évnél
nem idősebb fiatal kereskedők kapnak 1—3000 korona
össztöndíjat, kik a hazai kereskedelemre jelentőséggel
bíró külföldi piacokat fölkeresni s ott alapos tanulmá-
nyokat tenni óhajtanak. 3. A pályázóknak bizonyítaniok
kell, hogy a felső kereskedelmi iskola, a gimnázium vagy
reálisiskola sikeres elvégzése után legalább két esztendeig
kereskedelmi gyakorlati foglalkozást üztek.

Az ipari szakra: 1. A kereskedelmi és ipari célokra
fönttartott évi 6000 koronának fele, vagyis 3000 korona
ipari ösztöndíjakra fordítandó. 2. A 3000 koronából éven-
kint négy 600 koronás ösztöndíjban olyan 30 évesnél
nem idősebb önálló iparosok, ipari segédek vagy elő-
munkások részesíthetők, akik igazolni tudják, hogy ipari
képzetségüket valamely hazai középiskola ipari oktatási
intézetben nyerték. Bizonyítaniok kell azonban a műhelyi
dolgozatban való gyakorlatukat és kézügyességüket is. 3.
Az ösztöndíj külföldi tanulmányok megkönnyítésére szolgál.

Ráth György-Múzeum. Az Országos Ráth György-
Múzeum rendkívül gazdag anyaga már teljesen rendezve
van a városligeti fasorban levő helyiségeiben és készen
várja a megnyitást. A múzeum legbecesebb része a kép-
csarnok, melyben a legkiválóbb mesterek, mint Tintoretto,
Rubens, Rembrandt, Potter művei láthatók, de rendkívül
érdekes és becses az iparművészeti rész is. Az összes
műtárgyak hozzávetőleges értéke mintegy egymillió száz-
ezer korona. A múzeumot valószínűleg a király fogja
megnyitni.

A téli kiállítás. Az Országos Magyar Képzőművé-
szeti Társulat téli nemzetközi kiállítását a városligeti mű-
csarnokban szerdán nyitotta meg ünnepélyesen *Apponyi*
Albert gróf közoktatásügyi miniszter, kíséretében *Molnár*
Viktor és *Bolgár* Ferencz államtitkárokkal. A minisztert

a Társulat elnöke, *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter
fogadta s felkérte a kiállítás megnyitására. *Apponyi* rövid
beszéddel megnyitotta a kiállítást és kíséretével együtt
végigjárta a termeket. Az I. sz. teremben a svédek kiál-
lítása van s itt bemutatatták a miniszternek *Schultzberg*
Anselm svéd festőt, aki kormányja és művésztársai meg-
bízásából a kiállítást rendezte. A képek között *Poll* Hugó,
a szobroknál *Tóth* István, az építészeti termekben pedig
Lechner Ödön kalauzolta *Apponyit*, aki többször fejezte
ki elismerését a kiállító művészeknek. A nemzetközi tár-
laton ezúttal, mint már említettük, az éjszakai nemzetek:
svédek, norvégek, dánok és finnek vannak képviselve. A
megnyitásra rendkívül nagy és díszes közönség jelent
meg, persze ez alkalommal inkább csak egymást nézni,
mint a képeket, ami a nagy sokadalomban alig is lett
volna lehetséges. Este a «Fészek» klubban vernissage-
lakoma volt, amelyen *Apponyi* *Albert* gróf és *Kossuth*
Ferencz is megjelentek. A minisztereket *Fesztly* Árpád
üdvözlölte, mire *Kossuth* is, *Apponyi* gróf is érdekes
beszéddel válaszolt. Az északi művészeket és azok kép-
viselőjét, *Schultzberg*et *Kondor* Alfréd köszöntötte fel
svéd nyelven.

Pro memoria. A héten ismét két értékes élettelt lett
szegényebb közéletünk. *Fayer* László és *Kinnach* László
távoztak el majdnem egyszerre a küzdőtérrel, melynek
lelkese, derék katonái voltak. *Fayer* Lászlót, a kiváló bünt-
téjogászt, egyetemünk nagynevű professzorát első sor-
ban a jogászvilág gyászolja. *Kinnach* Lászlót, a jeles
festőművészt s a kedves bohém embert a magyar művé-
szet, melynek nagy vesztesége az ő hirtelen halála.

Ör.

Rákóczi-zászló és a rutén elnevezés.

Annak bizonyításául, hogy a mi felvidéki szlávajkú
hitestvéreink nemzetiségi kialakulásra egyáltalában nem
aspirálnak, a Magyar Világ Petroniusa írtéfényesen meg-
emléttette egy cikkében, hogy 1868-ban az akkor meg-
alkotott nemzetiségi törvény országgyűlési megvitatása
idejében, e nép intelligentiája is foglalkozott azzal a
kérdéssel, hogy egybeállítsa nemzetiségi desideriumait,
de nem tudott ezen a címen egyebet találni, mint azt,
hogy jó volna, ha külön jelvény gyanánt a nép egy
görög-katholikus zászlót kapna. Ez a desiderium most
megvalósult, még pedig oly formában, mely előtt minden
magyar embernek kalapot kell emelnie. Rákóczi népe
ugyanis e czéla készített külön zászló alatt vett részt a
kassai temetkezés ünnepélyen és mint a máramarosszigeti
lapokból értesülünk, most e zászlót ott, mint hazafias
népünknek örök időkre szóló jelvényét, ünnepélyesen
felavatták. A Magyar Világ is hazafias lelkesedéssel és
örömmel kalapot emel e magasztos tény előtt, de nem
tagadhatjuk, hogy örömlünket nagyban megzavarja az a
körülmény, hogy a zászlóavatásra egybegyűlt mára-
marosi papságunk egyidejűleg a «Magyar Világ»-nak
bizalmatlanságot szavazott *közvetve* azáltal, hogy egyik
laptársunknak *jelenlegi* irányá felett elismerését fejezte ki.

A kérdésben forgó hírlapnak régebbi irányá azonos
volt a miénkkel, jelenlegi irányá pedig két pontban tér
el a miénktől: az egyik az, hogy személyes hajszát folytat
budapesti gör. kath. egyházatanácsunk, felkészünk, a gör.
kath. magyarok országos bizottságának elnöke és a
Magyar Világ ellen; a másik pedig az, hogy a rutén el-
nevezést propagálja.

A máramarosi papság iránti tiszteletünk tiltja felté-
teleznünk, hogy az említett személyi hajszát helyeselné,
s következképp a hírlap jelenlegi irányának elismerése
csak a rutén elnevezés propagálására vonatkozhatik.
Következhetjük ezt különben abból is, hogy mikor a
hegyvidéki népségelyző akcióival kapcsolatban a kormány-
körökből kiindult rutén elnevezés általánosítását és kul-
tusztát az egész magyar sajtó felkarolta, legelső sorban is
a máramarosi papság volt az, mely máramarosszigeti
gör. kath. vikáriusunk vezetése alatt, rokonszenves visz-
hangot adott a hazai sajtó ezen állásfoglalására. És ezt
az álláspontját azóta is következképpen fenntartotta.

Tisztelettel meghajlunk a máramarosi papságunk
ezen mély meggyőződésen alapuló álláspontja előtt, de
legyen szabad ezzel szemben saját álláspontunkat a

Az idegbeteg társadalom.

következőkben igazolnunk: Mi ugyanis felvidéki szláv-ajkú népünk etnográfiai megjelölésére felváltva a rutén, orosz, kis-orosz és Rákóczi népe megjelöléseket használjuk. Ennek oka pedig a következő:

Ismeretes, hogy a gör. kath. magyar nép liturgikus mozgalmának vezetésére felállított országos bizottság hivatalos programjában a maga részéről is elfogadta a rutén elnevezést, de kénytelen volt ez ellen állást foglalni akkor, mikor részint a sajtóban, részint pedig ezen kívül is erős kísérletek tettek arra, hogy a rutén elnevezés nemcsak egyházi, hanem etnográfiai tekintetben is, a magyarajkú görögkatolikusokra kiterjesztessék. A magyar anyanyelvűek védelmére akkor az orsz. bizottság elnöke, mint tudva van, egy indokolt felhívást intézett a hazai sajtóhoz, melyben egyfelől tiltakozott a rutén elnevezésnek a gör. kath. magyarokra való kiterjesztése ellen, másfelől azonban annak az *egyéni véleményének* is kifejezést adott, hogy a rutén elnevezés szlávajkú népünk megjelölésére sem felel meg a valóságnak és czélszerűségnek s a maga részéről a Bach-korszak alatt hazafias papságunk által használatba vett «magyar-orosz» megjelölés elfogadását ajánlotta.

E főlhívásnak a magyar anyanyelvű gör. katolikusokra vonatkozó részét mindenki helyeselte, a szlávajkú gör. katolikusok etnográfiai megjelölését illetően azonban nagyon szétágtak a vélemények. Az ungvári *Gör. Kath. Szemle*, mint az akkor még főmármósi Szent Bazil-Társulat közlönye föntartás nélkül elfogadta javaslatomat. Ellenben a fővárosi sajtó ellene fordult, még pedig azzal a helyes megokolással, hogy a pángermánok által divatba hozott «Deutsch-Ungar» és «Deutsch-Oesterreicher» megjelölés következtében a magyar-orosz megjelölés most már más jelentőséggel bírna, mint aminővel birt az abszolutizmus idejében.

Pozitív megállapodásra a fővárosi sajtó nem tudott jutni, amennyiben némelyek, pl. az *Alkotmány* az etnográfiai szempontból legmegfelelőbbnek látszó kis-orosz, mások a ruszin, rusznjak vagy rusznák, meg mások egyszerűen csak a faji megjelölésre nem alkalmas görög katolikus elnevezést javasolták. A *Magyarország* című napilapban, mint egyik legkompetensebb tudosunk, *Zsakovics Kálmán* is a rutén elnevezés ellen foglalt állást, minthogy szerinte ennek az elnevezésnek a kis-oroszok dialektusa szerint valamelyes dehonosztáló értelme van.

Valamely egységes elnevezés azóta sem tudott gyökeret verni, minél fogva talán szabad kifejezni azt a reményességünket, hogy az előadottak után a főtisztelendő mármarosói papság is igazoltnak fogja venni azt az eljárásunkat, hogy mi a faji megjelöléseket főlhívta használjuk. Ugyanis, ha valamely egységes megjelölés csak ugyan föltétlenül szükséges, vagy legalább kívánatos volna, akkor ezt a mármarosói papságnak első sorban Ungvárral és Eperjesszel, másodsorban pedig a magyar nemzet közvéleményével kellene tisztáznunk és magától értetődik, hogy egy ily alapon létrejött egységes megjelölésnek magát mindenki készséggel alávetné s az nekünk is zsinórmértékül szolgálna. Igénytelen véleményünk szerint azonban ez a kérdés csak az esetben lenne aktuális, ha szlávajkú népünk valamikor nemzetiségi kialakulásra gondolna, erre azonban bizonyára a mármarosói papság sem gondol, de különben is nem ugyan etnográfiai, hanem hazafitói szempontból keresve sem lehetne jobb megjelölést találni, mint a Mármaros-szigeten fölvatott Rákóczi-jelvénynek megfelelő, már eddig is használt «Rákóczi népe» megjelölést. *Spectator.*

Tartott tájon ...

Köd borong a táriott tájon,	Sir a szellő, sir a madár,
Bús enyészet a virágon;	Pusztla lett a táj, a határ;
Hüllő virág, hervadt virág,	Lomb s virágnak vége, vége...
Be szomorú lett a világ	Mint reményem, összetéve
Köröttem!	Hüllött szét.

Oda minden ami szép volt,
Sötét lett a fényes égbolt;
Lelkem álma tépett fátyol,
Lemondtam a boldogságról
Örökre!

Szendről Holznaynyay Cyrill

Az emberiség idegbeteg. A rohamos fejlődés, a tudományosság hódításai, a felfedezések, találmányok, amelyek roppant agymunkát tételeznek fel, hova-tovább betegebbé teszi az idegeket.

Az új, modern élet szenzációi, viharos eseményei vad melódiaikat játszanak az emberiség idegzetének húrjain.

Az idegességnek megdöbbenő jelenségeivel találkozunk már. Az új nemzedékek már idegességben nevelődnek, az idegesség jegyében születnek. A degenerált idegrendszerű apáknak és anyáknak fokozottabban gyenge idegrendszerű gyermekeik születnek s ez a következetes idegelfajzás szomorú perspektívát mutat a jövőnek.

Epen az új időknek az idegeken való illetlen rombolása keltette életre a klasszikus korbéli igazságot, amelyet a római erkölcsök hanyatlása, a bachanalák tombolása idején így formulázott egy közmondás:

Mens sana in corpore sano!

Az elsenyvedett idegzetű társadalom látása bírta rá a józanabbul gondolkodó angol társadalmat, hogy a pusztulásnak indult, rohamos dekadenciában tengődő testet a sportok ezerféleségével edzett. Az angol példa valamelyest hódított az egész földkerekségen. De a sportolás, a testedzés, a mai nagy idegmunka mellett bizony csak édes-keveset használhat az idegesség gyógyítása szempontjából. Ellenszernek ellenszer, de olyan kis dózis, amely radikális orvosságnak nem tekinthető.

Kellene találni tehát valami olyan más módot, amely hatásosabb kúrának bizonyuljon. De milyen legyen az és hol található?

Itt már igazán csak az orvostudomány segíthet. Ha már a tudományosság egyrészt szintén előidézője az idegek elfinomódásának s ezzel érzékenységének és betegségének is, a tudomány is legyen az, amely megjavítja, kifoltozza idegeinket.

Mert az idegesség ma már ijesztő mértékben rombol. Csak e héten komoly hírként járta át a magyar újságokat, hogy egy szegény magyar tanítónót hipnotizált valaki. És ezen a misztikus híren senki sem akadt fenn, elhítte az egész magyar társadalom s mint valami nem is lehetetlen dologot, nem is firtatta tovább.

A hipnozisz a mindennapi, a hétköznapi, a közönséges esetek sorában? Hát nem furcsa ez? Az idegbetegségnek ez a differenciálódott állapota, mint közönséges újsághír. Pedig már itt tartunk. Annyira tisztában vagyunk a magunk idegességével, hogy semmit sem tartunk furcsának és már a hipnozist is olyannak látjuk, mint az ősi náthát, vagy a fogfájást. Majdnem itt tartunk már s ez a körülmény is erősen sürget arra, hogy találjuk ki már az idegbetegség egyedül üdvözítő gyógyszerét. De gyorsan, de azonnal, de most!

A HÉTRŐL

A Petronius-cikkek folytatása. Munkatársunk kinek tollából a *Petronius* írói névvel jegyzett cikkekkel közöltük, bejelentette szerkesztőségünknek, hogy írói nevét melyet még 1901-ben a *Budapesti Szemle* 298. számában és különnyomatban is megjelent «Küzdelem a magyar liturgiáért» című tanulmányában vett föl, leteszi, mert tudomására jutott, hogy ez írói névre más is igényt tart és ő senkinek szerzett jogát vagy vélt jogát sérteni nem akarja. Megigéri azonban munkatársunk, hogy kisebb-nagyobb megszakításokkal a fölvetett fölnekedt megfelelő közleményeit saját neve, vagy valamely más írói név alatt továbbra is a Magyar Világnak fogja átengedni.

A magunk részéről eme kijelentéshez a következő megjegyzéseket fűzzük: Az *Alkotmány* folyó hó 10-iki számában «Kár, kár...» cím alatt és *Petronius* aláírással egy, az ősi hangulatot festő tárczacikk jelent meg. A *Petronius* aláírásra kötelelességszerűleg figyelmeztettük munkatársunkat, úgyszintén az *Alkotmány* november hó 11-iki számára is, melyben e lap munkatársa, Petraszevich Géza éles hangon tiltakozik a Petronius írói névnek munkatársunk által való használatát ellen. E tiltakozásra ugyancsak az *Alkotmány* november 13-iki számában a következő czáfolat jelent meg: «Petraszevich Géza munkatársunk tegnapi nyilatkozata folytán megjelent előttünk

a «Magyar Világ» Petroniusa, egy, a görög szertartású katolikus ügyek körül sokat fáradt előkelő társadalmi állású egyén és kijelentette, hogy ő Petronius írói nevet már 1901. óta használja és arról, hogy ezt az írói álnevet más is használja, tudomása nem volt. *Igy tehát honstatálnunk kell, hogy «mistificációról, discreditálási szándékról, vagy rosszhiszemű bitortásról» szó sen lehet».*

A szerkesztőség részéről megköszönve előkelő lap-társunknak lojális kijelentését, elvárjuk Petrassevich úrtól annak igazolását, hogy ő a Petronius írói álnevet mikor használta először? mert ez a jelen esetben bizonyos fontossággal bír. Ha előbb vette föl, mint 1901-ben, akkor a dolog rendben van ugyan, de még akkor is nyílt kérdés marad, hogy miért nem tiltakozott már akkor a *Budapesti Szemle* munkatársa ellen, kinek a főntebbi cím alatt megjelent munkája annál kevésbé kerülhetne el figyelmét, mert annak idejében a fővárosi összes előkelő lapok tudomást vettek e munkáról, sőt ezzel némelelyek, mint pl. a *Budapesti Hírlap* vezércikkiben foglalkoztak.

Ha ellenben később vette föl Petrassevich úr a Petronius írói nevet: akkor a «mistificatio, discreditálási szándék, vagy rosszhiszemű bitortás» vádja visszaesik red.

A magunk részéről meghajlunk munkatársunk elhatározása előtt, amelyet nyilván az a szándék sugalmazott, hogy egy ugyanazon álnevet író további irodalmi munkásának ne álljon útjába.

🌿 **Őszinte hangok.** Kiváló munkatársunk, kinek tollával versben és prózában már ismételve találkozott lapunkban olvasó közönségünk és aki köztudomás szerint előkelő állást foglal el magyar vidékeink gör. kath. hierarchiájában, akkor küldte be hozzánk e poemát, mikor a dr. Demkó Kálmán úr hírlapjában Petrassevich Géza úr elsőnek vette fel a hajszát a gör. katolikus magyarok vezére és laptulajdonos, Egyesületünk társigazgatója ellen. Akkor mi egyik lapszámunkban, csak töredékesen és csakis a szerkesztői üzenetben, *személyi vonatkozás nélkül* közöltük a verset, most azonban reméljük, hogy senki sem fog bennünket személyi kultuszszal vádolni azért, hogy a költeményt teljes szövegében leadtuk.

Szolgáljon ez intő példaul azoknak, kik *minden igaz ok nélkül* azzal vádolnak bennünket, hogy szakadni törekszünk szlávajkú testvéreinktől. Holott pedig a valóságban ők követnek el mindent, hogy személyi hajszákkal szakadásra vigyék a dolgot.

Üdvözlét

Szabó Jenőnek.

*Eszméd, melyért Te bízza küzdesz:
Nagy, szent, dicső, szép és nemes!
— Ha győzni fogsz: e győzelmed
Neked örök babért szerez!*

E csak *jósolt* babérod, hajh,
Amikor még el sem nyerd:
Már is letépni kész a «testvér»,
Rád emelvén bűnös kezét!

*Eszméd, melyért Te bízza küzdesz,
Sok százezernak ideája.
Sohse törődj tehát azokkal,
Kiknél visszhangot nem talál!*

*Intentiód' szívük nem érti...
Mert hát bíz ők «maradiak».*
— «Magyar miséről» hallani se
Akarnak e gyászbonfiak!*

Te menj tovább! Előre bátran!
Imánk kísér utainkon.
Küzdelmidet remélve nézzük
Fenn a bércezen, — lenn a sikon!

* Ó-konzervatívok, recte ó-szláv.

Erős karod és jó fegyveredről
Az «ily ellenség» megszalad;
*Mindent legyőz, mindent legázol
Az elszánt honfi-akarát!*

Csak menj tovább! Előre bátran!
A jó Isten bizton velünk.
Lelkes Vezér! — mi a csatákba
Veled bármerre elmegyünk!

*Eszméd, melyért Te bízza küzdesz:
Nagy, szent, dicső, nemes dolog!
S e dicső és szent küzdelemben,
Kardod aczélja győzni fog!*

Sámogy. (Zemplénm.)

Csurgovich György.

🌿 **A király Budapesten.** Ferencz József király, hosszú idő után (hajh, mennyi minden zajlott le azóta nagy Duna mentében!) hű magyarjai közé jó. Hírlapi híradások szerint, november 20-án érkezik a király Budapestre s körülbelül három hétig marad Magyarországon. A király legutolsó magyarországi látogatása is nehéz időkbe esett, de azóta minden képzeletét felülmúló események zúdultak rá szegény hazánkra. Most, hogy a politikai égiv kitisztult, hisszük, hogy a magyar király jól fogja érezni magát Buda várában. Mi hagyományos szeretetünkkel és hódolatunkkal fogadjuk a legelső magyar embert, régen nem látott hazájában.

🌿 **Szemere Bertalan szobra.** Borsodvármegye és Miskolcz város közönsége szoborral áldozott e héten nagy fia emlékének, Magyarország első alkotmányos felelős minisztériuma belügyminiszterének, később elnökének, Szemere Bertalannak. Az ünnepély, amelynek keretében a szobrot leleplezték, országos jellegű volt, részt kért abból a kormány és az országgyűlés mindkét háza is, valamint Budapest székesfőváros és több törvényhatóság. A kormányt Mezőssy Béla földmívelésügyi államtitkár képviselte, a főrendiház nevében pedig báró Vay Elemér jelent meg az ünnepélyen. A képviselőház részéről többen jelentek meg; ott voltak még az ünnepen Kubik Béla főispán, Tarnay Gyula alispán, Zelenka Pál püspök, a Szemere-család tagjai közül többen és a következő küldöttek: a Magy. Tud. Akadémia képviselőjében Szendrey János, Balogh Jenő és Borovszky Samu, Gömör vármegye küldöttsége Fáy István főispán és Bornemissza László alispán vezetésével, Heves vármegye küldöttsége Majzik Viktor alispán vezetésével, Zemplénvármegye küldöttsége Dókus Gyula alispán vezetésével, Abaujtona vármegye küldöttsége Ferdinándy Béla megyei főjegyző vezetésével, továbbá Debreczen és Nagyvárad küldöttei, a város valamennyi iskolája, intézetei, körei, társulatai, egyesületei.

🌿 **Várady Gábor halála.** Máramaroszigeten e héten meghalt *Várady* Gábor 48-as honvédezedes, volt országgyűlési képviselő, a képviselőház egykori alelnöke. Három évtizednél hosszabb ideig volt tagja a képviselőháznak s különösen a nyolczvanas években jelentős szerepe volt a politikai életben. A politikai élettől 1892-ben vonult vissza. Nyolczvanhatéves korában halt meg. *Várady* Gábor Máramaroszigeten született 1820 november 11-én. A gimnáziumi tanulmányokait a sziget lyceumban végezte, onnan jogi tanulmányok céljából Eperjesre ment. 1837-ben mint végzett jogász tért haza s egy évig gyakornokoskodott apja mellett. Ezalatt a vármegye őt ajánlotta a m. kir. testőrségbe. A katonai szolgálat gyakorlása céljából 1838-ban a Wasa-gealozezredbe lépett ezred-kadéti ranggal, ahonnan a következő években kineveztek testőrnek. Itt ismerkedett meg Görgeivel. Klapkával. Máriássyval. Asztalos Sándorral s a szabadságharc más nevezetes alakjaival, kik ez időben szintén mint testőrök szolgáltak. 1843-ban vágya ismét a polgári pályára vezette. 1845-ben már ügyvédkedik Máramaroszigeten és viseli a tiszteletbeli vármegyei jegyzőségét. 1848-ban kezdődik politikai pályafutása. Már az első mozgalmak idején mint a máramaroszigeti nemzetiség századosa szerepel. De mikor a honvédelmi bizottmány a honvéd zászlóaljok szervezéséhez látott, megbízta a vármegye területén a csapatok toborzásával. Alig végzi be a munkát, már a szabócsi

csapatok élén látjuk, mikor csatlakozik az erdélyi hadtesthez. A deési vereség után visszatér vármegyéjébe és ott nemzetőrséggel védelmezi a határt. A szabadságharc második felében mint zászlóaljparancsnok, majd dandárnok vesz részt. A zsigóói fegyverletétel után Bécsbe, majd áruhában Würtembergbe ment. Midőn ide felesége is megérkezett, vele együtt a Stuttgart mellett fekvő Cannstadtban telepedett meg. Egy év múlva a honvágy anynyira erőt vett rajta, hogy mindenáron hazaa akart jutni. Sok utánjárással amnesztiát eszközölt ki. 1861-től még a vármegyében ügyvédeskedik, sőt alispáni székbe emelte a tisztelet. Az 1861-iki országgyűlésen a técsői kerületet képviselte, majd a provizorium után. 1865-től 1892-ig, mindig tagja volt a Háznak Politikai hitvallását illetően a balközéppnek volt tekintélyes tagja s egy időben elnöke. A fuzió után a szabadelvűpárthoz csatlakozott s a pártkörnek is pár évig alelnöke volt. Politikai pályáját rendjéülkedés híre szakította meg. Választókerülete ezután is híj maradt hozzá. De ő 1892-ben végleg visszavonult a politikai élettől. Irodalmi téren is működött.

Szent Imre herceg emlékezete. 1907-ben üli a magyar egyház Árpád-házi Szent Imre herceg születésének kilenczszázados évfordulóját. Az ünnepre már most készül a hazai katolikus egyház s a püspöki kar főleg az ifjúság számára rendel el nagyobb szabású ünnepeket. Terve van véle azonban a nevezetes érfordulónak maradandó emlékművel való megörökítése is. Az emlékművet Budán, a Gellérthegy tövében állítanák föl. Ezenkívül terve veték, hogy az első magyar keresztény ifjú tiszteletré nemzeti adakozásból Szent Imre-templomot építenek. Ez ügyben a hercegprímás bizottságot nevezett ki, melynek feladatává tette a mozgalom irányítását, az országos gyűjtés vezetését s az összes előmunkálat megteremtését. A Szent Imre-templomépítő bizottság, mely a Szent Imre kollégiumban (VIII., Üllői-ut. 22.) székel, Szent Imre ünnepén kezdi meg működését.

Thaly Kálmán ünneplése. Thaly Kálmánt, az ősz történetűdőt, a Rákóczi hamvainak hazahozatala körül szerzett érdemeiért, az egész ország lelkesen ünnepli. Az ősz kurucz egyre-másra kapja az üdvözlő iratokat. Üdvözlő iratot küldött Thaly Kálmánnak Arad város díszközgyűlése, a kassai jogakadémia tanári kara, a sárospataki avengélikus református főiskola és tanári kara. *Máramarossziget közgyűlése Heller Zsigmond ügyvéd indítványára a város díszpolgárává választotta Thaly Kálmánt.* Annak a százas hölgybizottságnak körében, amely a Szent István-templom előtt Zrinyi Ilona és Rákóczi hamvait virággal fogadta, gyönyéged tervet pendítettek meg. Thaly Kálmánnak gyönyörű ezüst babékoszorúval fogják kifejezni haláljukat és köszönetüket azért a lelkes fáradozásáért, amelyet a drága hamvak hazahozatala érdekében kifejtett. A koszorú fölírásának elkészítésére *Lampérth Gézát* kérte meg a bizottság, amelynek élén *Benyovszky Sándorné grófnő, született Kvassay Mária és Rudnay Józsefné, született Veres Szilárda* állanak. A bizottság csatlakozásra hívja fel a magyar nőket s kéri, hogy elhatározását kiki *Rudnay Józsefné* címére (Vác-Hartyán, Pestmegye) küldje el.

A kurucz generális. A fejedelem már hazai földben pihen s a kegyelet most sorra fölkeresi a villamos kurucz idők nagy férfait, akik a magyar szabadságért éltek és haltak. E dicsőséges emlékü időknek egyik vezérlo szelleme, villamos leike volt *Vay Ádám* kurucz generális is, akinek hamvait a hálás kegyelet e héten helyezte díszes sírboltba a szabolicsvármegyei Vaja községben. A sírboltot emlékoszloppal együtt a nemzet kormánya emeltette s a temetés és emlékoszloplelepezés országos ünnep keretében ment végbe a főrendiház, képviselőház, a kormány és az ország több megyei és városi törvényhatósága képviselete mellett.

Kaas Ivor báró jubileuma. A magyar újságírás ünnepre készül. Az ünneplés objektuma egy kiváló közéleti férfiú lesz, a legpuritánabb és legbüszkébb jellemek egyike, a magyar publicisztika ragyogó tollú munkása: *Kaas Ivor* báró. Különös, szokatlan ünnep lesz a magyar újságírás. Olyan férfiút fog ünnepelni, aki teljes négy évtized óta a magyar nemzeti eszme, erkölcs, haladás érdekében fáradhatlanul, a meggyőződés, az ideálizmus, az ifjonti rajongás csodálatos energiájával küzdött s ontotta a millió és millió fekete betűt. A gondolatoknak, a tüzes igéknek, minő végnélküli hadserege az, amelyet *Kaas Ivor* báró a magyar nemzeti eszme diadálára folsorakoztatott. Negyven évig megalkuvás nélkül szolgálta a legszebb ideált, az újságíró tollával, olyan hősos feladat, amelyet csak olyan kivételes egyéniség képes, mint *Kaas Ivor* báró. Idők, politika és politikások

váltak, csak *Kaas Ivor* báró nem változott, csak ő maradt a régi, kurucz lelkü, tüzes szívü, a kemény következetességü puritán, akinek nagy tulajdonságai közé úgy illesztette a gondviselés a szerényseget, mint ahogy a kertész tüzdeli lángoló piros tulipánok közé a szelid kék ibolyát. Csodálatos ember, akit nem szülhet minden nemzedék. Ó a nagy időkbel való, a Deák Ferenczek, Kemény Zsigmondok idejéből s az újságírás csak magát tisztelt meg vele, amikor őt ünnepli.

Rákóczi-szobrok az országban. A kassai síremlék, a kassai lovas-szobor, a Budapesten felállítandó nagy Rákóczi-szobron felül újabb ismét két nagy magyar város határozta el, hogy ércemléket állít II. Rákóczi Ferencnek. *Szeged* város 20,000 koronát már meg is szavazott a szobor költségeire s *Kecskemét* is elhatározta, hogy szobrot állít Rákócziinak.

A posta, táviró és telefon statisztikája 1905-ről. A m. kir. posta- és táviró vezérigazgatósága a kereskedelemügyi miniszter rendeletéből két vaskos kötetben adta ki a magyar posta-, táviró- és telefon 1905-ik évi statisztikáját. Az első rész az általános statisztikát tartalmazza, míg a második rész a hivatalok statisztikáját a személyes névsorával.

Az általános évi jelentés konstatálja, hogy az 1905-ik évben költségetviselő törvény hiányában nem volt mód az intézmény nagyobb arányú fejlesztésére. Postamesteri kezelésben 21, kincstári kezelés alatt pedig csak 2 postahivatal lépett életbe. A postahivatalok száma az év végén 5309 volt (1904-ben 5209). Postai ügynökséget 97 községben engedelmestek, de csak 65 helyen lépett életbe, úgy, hogy az év végén összesen 271 postai ügynökség működött. A faluzó levélhordó intézmény 1035 község részére volt rendszeresítve. A postai utak hossza kilométerekben 96,350 (1904-ben 95,366), az évi üzleti kilométerek hossza 74,995,023 (74,520,711). A postán s-³¹⁴ott összes küldemények darabszáma 693,568,024 (645,769,402), értéke 6,876,659,721 (6,326,200,352) korona, súlya 102,982,603 (101,105,923) kilogramm. A levélpostai küldemények száma 474,892,400 (439,984,430), a hírlapoké 163,359,700 (152,284,867), a csomagoké 23,085,300 (22,265,260), értékben 247,527,700 (224,642,402) korona, a pénzküldemények darabszáma 1,843,000 (1,738,698), értéke 5,177,543,600 (4,711,766,660) korona. A postatakarékpénztárnál a befizetések összege 1,449,774,054 (1,308,505,518) korona, a ki fizetéseké 380,947,113 (358,424,111) korona volt. A hírlapok kimutatásánál érdekes, hogy Ausztriából 12,553,912, Ausztriába 4,268,327, a külföldről 1,032,169, a külföldre 1,501,745 volt a hírlapforgalom.

A táviró statisztikájából megtudjuk, hogy 1905-ben a táviró-hivatalok összes száma 3813 (1904-ben 3707) volt. A táviróhálózat vonalhossza 23,719 (23,436), huzalhossza 128,316 (124,134) kilométer volt. A táviratok darabszáma 9,533,862 (9,115,220).

A telefon szemmeláthatólag erős versenyterássa a távirónak. A hivatalok száma 1111 (1904-ben 1016). A hálózat vonalhossza 21,768 (19,551), huzalhossza 190,962 (168,929) kilométer volt. A telefonközlemények darabszáma 83,533,573 (63,319,269) volt. A telefon-középontok száma 978 (893), az előfizető állomások száma már 27,982 (24,416).

A posta, táviró és telefon összes bevételei 1905-ben 59,677,099 korona, kiadása 44,702,216, fölöslege tehát 14,974,883 korona volt.

Az újbór fejtsé. Amint a must a zajos erjedésben átment, és az utóerjedésbe jutott, közvetlenül, de legkésőbb még mielőtt ezt befejezte volna, lefejtethő. Az idejében lefejtett bor tartósabb, mint az, mely kelletlenül tovább áll a seprőn. Ha az újbór a mondott időben lefejtetik, az erjesztő hordóban visszamarad a seprő legnagyobb része; de azon hordóban, melybe átfejtették, még képződik az utóerjedés befejeztéig elegendő szénas arra, hogy a bor vele tellítessék. Ezen hordóban már nem sok seprő (mely tudvaleg minden tisztátalanságok keveréke) fog lecsapódni s így kevesebb lesz a veszély a megzavarodásra, kellemetlen ízű anyagok képzésére és más egyéb borhibára, melyek csak hosszas kezelés után tűnnek el a borból.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

F. K., Budapesti. (*Szeretném látni... Almodom...*) Az elsőnek különben mély érzése és jó gondolata elsőkeléyesedik a terjen-gős formában. Rövidebben, tömörebben kellene megírni. A második kidolgozása kerekébb, de azért erre is ráferne még egy kis simítás.

V. D. Köszönjük a szives figyelmet. Levélben válaszolunk.

J-s. (*A bacarat.*) Abban teljesen igaza van, hogy veszedelmes és csúf játek a *bacarat*, de ha azt hiszi, hogy erre kitünő rim az *akarát* — abban nagyon téved.

Vári. Egy kis türelmet kérünk. Rövidesen elintézzük.

Rika. (*Szüretlő strófák.*) Tessék eltenni őket a jövő szüretre, akkorra talán megpuhulnak, most még szörnyen vaczkor-izüek.

Igricz. (*Vidámságok.*) Nem mondhatnók.

A „Magyar Világ” minden nagyobb forgalmú fővárosi trafikban kapható.